

felületen őrződött meg. A vegyes anyagú (mész, homok, tufa és márga, valamint ezek javítására téglák) falat jórészt kis és közepes méretű törtkövekből rakták, ezek között azonban néhány durván faragott, kváderszerű tömb is észlelhető – elsősorban a fal K-i oldalának az alsó részén. A többé-kevésbé „vízszintes” sorokba rakott kövek egymás fölé rendezett, vastagabb (0,8–1,2–1,5 m) rétegei között itt-ott vékony kiegyenlítő csikok, ún. falegyenek is megjelennek, amelyeket általában tetőcserepekből, ritkábban téglákból vagy lapos kövekből fektettek végig. A vizsgálható falfelület nagy részén már a munkák megkezdése előtt égésnyomokat lehetett sejteni. A beállványozás és a felületi takarítás után a korábban felsejlő részleteket közvetlen közelről tudtuk vizsgálni. Ennek nyomán az előzetes gyanú valósnak bizonyult: a vörös és fekete színű kövek többségénél nem a természetes színükről, hanem az égés következtében keletkezett, különböző mélységű elszíneződésről van szó. Ezt a kövek jellegzetes, kagylós lehasadása is alátámasztja, ami helyenként nagyobb felületeken is mutatkozik. Bár a falfelület nagyobb része égettnek és „nyersnek” bizonyult, K-ról számítva kb. 1/3-nyi távnál, mintegy 4,5 m magasságig fennmaradt az eredeti vakolat egy függőleges, kb. 70–80 cm széles sávja. Az égett felületek között épen maradt vakolatsávra egyelőre nem találtunk magyarázatot. A falfelület Ny-i harmadában, alul, egy K-ról Ny-ra átlósan felhúzó, eltérő habarcsanyagú sáv figyelhető meg, amely az eredeti falfelületben lévő nagyobb kiromlás utólagos kifalazásának tűnik. A kifalazás anyaga azonban még középkor vagy török korinak is „elmeget”. Mindenesetre a kifalazás helyenként már elvált az eredeti falstruktúrától. Nyilván nem véletlen, hogy ezen a részen legalul egy újkori téglákból rakott sávval köpenyezték meg a falat, mert már akkor észlelhetők a problémák.

Az utólagos javítások miatt valamivel kevesebb információt hordoz a falszakasz túlsó oldala, az ÉK-i falfelület. A fal alsó, tereprészhez közeli részén kisebb foltokban itt is fennmaradt a vakolat. A K-i oldalon két, vékony, középkori téglákból rakott „vízszintes” sáv látható. A felület fedlapokkal fedett falkoronáján, középtájon egy ugyancsak téglákkal (de nagyobb méretűekkel!) kifalazott, szabályos négyzetesnek tűnő folt figyelhető meg, amely akár egy nyílást is jelölhet.

A régészeti megfigyelés során mind a négy, fent leírt falfelületet fotókkal és rajzzal is dokumentáltuk.

A fentiek mellett figyelemmel kísértük az udvar Ny-i támfala mögött folytatott szivárgó fektetési munkát is. Itt az újkori/modern (kétrétegű!) támfal mögött, a kiásott mélységig (kb. 2–2,5 m) kevert, hasonló korú feltöltés volt megfigyelhető. Ebből mindössze egy, középkori eredetű, és egy, barokk kőfaragvány került elő: az előbbi egy ablakosztó töredéke, az utóbbi feltehetőleg a terület felett húzódó, áttört díszes kőkorlát fedlapja volt. A kisedett faragványokat sajnos a kivitelező a levonuláskor ismeretlen helyre szállította, így ezeknek csak fotódokumentációja maradt fenn.

MAGYAR KÁROLY

54. Budapest I, Víziváros déli része (Ponty utca 6.) (KÖH 39706)

Á, Kk, Kú

Építkezést megelőző régészeti feltárást végeztünk a Budapesti Történelmi Múzeum részéről a Bp. I. Ponty utca 6. sz. épület hátsó kerterésében, 2014. május 26. és június 26. között. Az ásátás a felújítandó ház mögötti kert területén, a garázs helyén folyt.

A kert az utca szintje fölött kb. 2 m-rel magasabban található a Várhegy lábának erős lejtése és a nagy feltöltés miatt. Az ásátás során kiderült, hogy az eredeti termett talaj (altalaj és mészközsíklák) az utcával nagyrészt egy szintben van, ezen terület el a 2 m-es középkori és törökkori feltöltés.

A felszíni nyelés, takarítás után előkerült a 19. században épített D-i melléképület É-i homlokzati fala és két osztófal. A középső helyiségben valószínűleg valamely műhelytevékenység égető-berendezésének téglalapozásait is megtaláltuk. Az ásátási területen – egy a 18–19. századra keltezhető – É felé lejtő, erősen kopott kövekből álló udvarkövezet kis részlete, egy kőből falazott kisméretű pinchehelyiség – valószínűleg jégverem – és egy tört márgából rakott falú kút került elő. A jégverem egy nagyobb méretű pince kiásott, majd visszatöltött, de pinceként valószínűleg nem használt gödrébe volt építve.

A terület DNY-i részén faszerkezetes(?) épület szárazon rakott kövekből készült alapozása, a ház ÉK-i sarka került elő. É-i falánál egy feltehetően a házból kinyúló kemence szétrombolt patiscsömbjeit és falának kör alakban leszurkált karónyomait találtuk meg. Az épületet a 17. században építhették. Ettől É-ra két csontvázat tártunk fel a késő török kori feltöltésbe ásva. Stratigráfiai helyzetük alapján a 17. század második felében/égén, vagy a 18. század elején kerülhettek a földbe. Az 1. sír egy hason fekvő férfi csontváza volt, hasában vas nyílhegyet, feje körül pénzeket találtunk. A 2. sír egy oldalt fekvő kamasz férficsontváza volt, közelében gombostűket és szákvarró tűt tártunk fel. A vízivárosi ásátások során temetőn kívül a legritkább esetben szoktak előkerülni „magányos” sírok, ezért feltételezzük, hogy vagy ostrom során gyorsan elföldelt egyénéről, vagy nem természetes úton meghaltakról van itt szó.

A csontvázak egy a 16. század második felében épült ház (vagy pince) lerombolt és elplanirozott omladékába lettek beásva. Az épület – a szintviszonyok alapján – félig földbe mélyített lehetett, falait kevés földdel rögzített törtkövekből falazták, de felhasználtak helyben talált sziklatömböket is. Két helyiségből állt, amelyet hasonló anyagú osztófallal választottak el egymástól. Az első helyiségben egy összeomlott szemeskályha patiscsömbjeit és tálka alakú zöldmázás kályhaszemeket, a második helyiségben sok nagy méretű vasat találtunk. Az első szoba tehát lakószoba volt, a másodikat viszont szerszámokkamrának használták. Az omladék réteg alatt elszenesedett deszkaplátó, ez alatt sárga agyag tapasztást tártunk fel. A háztól K-re két, kevés leletanyagot tartalmazó, négyzetes ill. kör alakú szemétdörr is volt.

A török épület alatti mélyítésben egy hatalmas méretű keménymész-kö sziklatömböt tártunk fel. A sziklától D-re, mintegy 3,5–4 m mély beásást találtunk, amelyet 13–14. század elejei leletanyagot tartalmazó szemetes földdel töltöttek fel. A szikla megmunkálásnyomai alapján egy 13. századi külszíni kőfejtő maradványainak létét feltételezzük. A középkori feltöltésbe a 15. században két szemétdörröt ástak bele. A nagyobbik szemétdörr félig ép edényeket is tartalmazott.

Az eredeti őshumusz csak a terület É-i részén, fél négyzetméternyi helyen került elő.

BENDA JUDIT